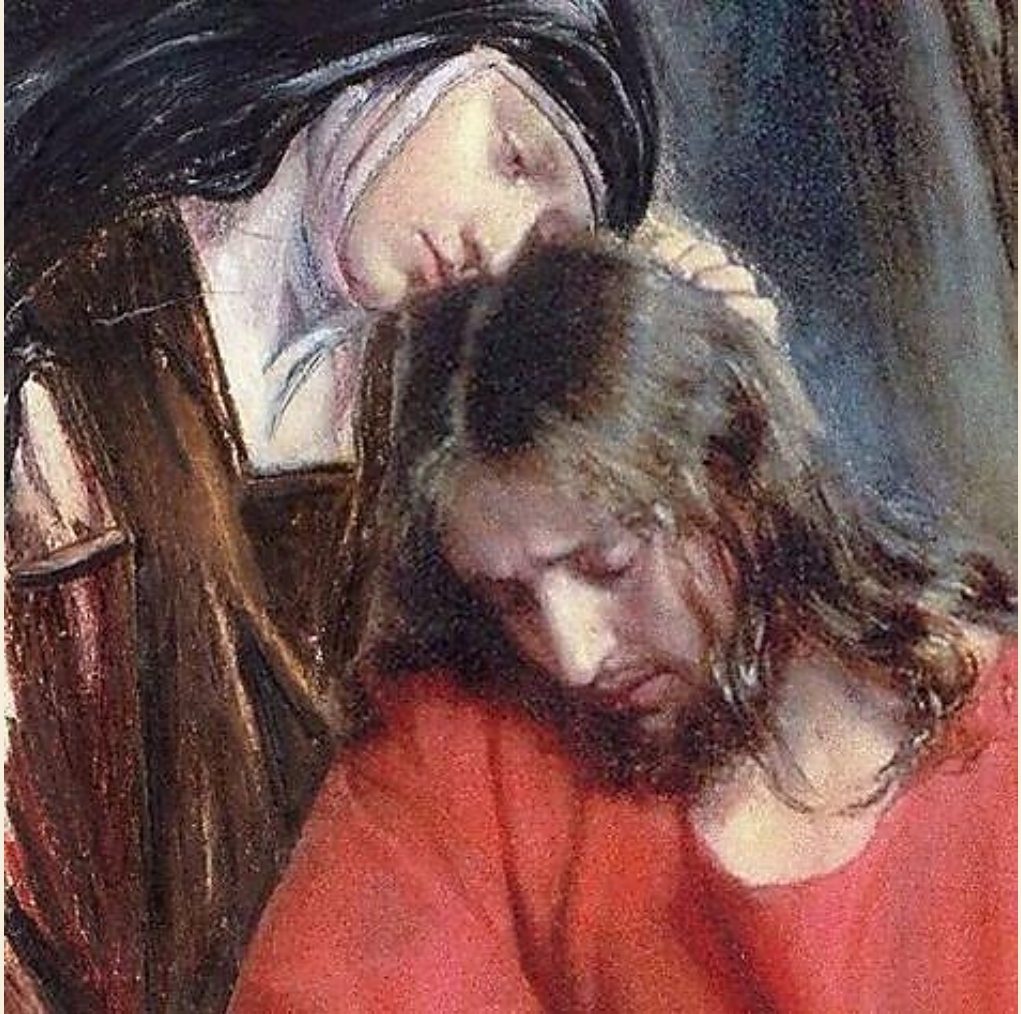

van. Publikációi megtekinthetők a www.aqp.hu, AQUILA Magazinban és a Túllépés né. lapban, valamint a [blogokban](#).

Kép forrás FB

Rizmayer Péter: SZENT MÁRTA ÉS SZENT PÁL

Eckhart mester 14. számú prédikációjának továbbértelmezése

Eckhart 14. számú prédikációjában¹⁰ /*Intravit Jesus in quoddam castellum etc. Lucae. (Lk 10, 38-40)*/, amely így kezdődik: „Azt írja Szent Lukács az evangéliumban: *Mi Urunk betért egy váraskába, egy Márta nevű asszony befogadta őt; ennek volt egy húga, Mária. Ez odaült az Úr lábához és hallgatta szavait. Márta meg sürgött-*

¹⁰ Eckhart mester: *Beszédek*, Helikon Kiadó, 1986, 62-68.

forgott és szolgálta a kedves Krisztust.” kristálytisztán és radikálisan értelmezi át korának hierarchikus Mária és Márta értelmezését. A keresztény hagyományban a „vita contemplativa” (szemlélődő élet) és a „vita activa” (cselevő élet) megszemélyesítőiként (is) szerepelnek. Ennek gyökerei a kereszténységben Alexandriai Kelemenig és Órigenészig nyúlnak vissza, ők voltak azok, akik ezeket az ókori pogányságban meglévő életmodelleket meghonosították a kereszténységben, és Órigenész volt az, aki elsőként Máriát az előbbivel, Mártát az utóbbival azonosította. Órigenész Máriát, az általa megszemélyesített „vita contemplativa” életmódot magasabbra tartotta Mártánál, a „vita activa” életmód megtestesítőjénél. A keresztény hagyományban is később ez a „rangsor” vált uralkodóvá¹¹, azzal, hogy a két életforma nem zárja ki egymást, a keresztény ember lelki útjának két szakaszát alkotják: a cselekvő élet vezet el a szemlélődő élethez, előbbi gyümölcse az utóbbi. Haas írja¹², hogy leegyszerűsítve a felebaráti szeretetet a cselekvő élethez, Isten szeretetét a szemlélődő élethez kapcsolták. A 13. században a koldulórendek megkérdőjelezték ezt a sorrendet. Szerintük a szemlélődésből fakadó cselekvés magasabb rendű a kontemplációnál, ugyanis *„nagyobb dolog továbbadni a szemlélődés gyümölcseit, mint pusztán szemlélődni”*¹³. A koldulórendi teológusok előszeretettel hivatkoztak Nagy Szent Gergelyre, akinél ez az értelmezés már megjelent. Haas írja, hogy a Márta-Mária átértelmezés történetén belül a hierarchikus értelmezésével szemben legtöbbször Eckhart mester tette.

Nem ismerem a korabeli forrásokat, de nem valószínűsítem, hogy az új értelmezést világosabban Eckharton kívül valaki jobban meg tudta volna ragadni, ugyanis egész gondolatrendszeréből ez következett. Szerintem az átértelmezés ösképe a barlanghasonlatban olvasható, amikor Platón a teljes világosságból visszatérőről beszél. Márta ilyen, aki már látta és látja a legfőbb „Jót” a maga valójában, és ilyen Eckhart is. Meglátásom szerint Eckhart értelmezésében Márta már „áttört” Isten végtelen alapjába, megvalósította az igazi „szegénységet”. Utóbbiak azt jelentik Eckhart gondolatrendszerében, hogy az ego (=az Istentől különállás) megszűnt, a lélek egyesült Istennel. Eckhart 12. számú prédikációjában így ír erről: *„Egy nagy tanítómester azt mondja, hogy áttörése nemesebb, mint kiáradása, s ez így igaz. Mikor Istenből kiáradtam, akkor minden így szólt: Isten van. Ez azonban engem nem tehet boldoggá, mert ebben teremtményként ismerek magamra. Az áttörésben viszont,*

---

¹¹ Lásd bővebben Alois M. Haas: *Felemelkedés, alászállás, áttörés A misztikus tapasztalat és a misztika nyelve*, Vigilia Kiadó, Bp., 2011., 157-183.

¹² Uo. 165.

¹³ Uo. 166.

Rizmayer Péter: SZENT MÁRTA ÉS SZENT PÁL

ahol mentes vagyok a magam akaratától és Isten akaratától és valamennyi művétől és magától Istentől is, ott fölötte vagyok minden teremtménynek, s nem vagyok sem Isten, sem teremtmény, sokkal inkább vagyok az, ami voltam s ami maradok most és mindörökkön. Ott benyomás hatol belém, amely följebb visz valamennyi angyalnál. Ezzel a benyomással akkora nagy gazdagságot kapok, hogy Isten nekem már nem lehet elég mindazzal együtt sem, ami ő "Istenként" s valamennyi isteni művével együtt; mert ebben az áttörésben az lesz részem, hogy én és Isten egyek vagyunk. Ott az vagyok, ami voltam, s ott nem apadok és nem gyarapodom, mert mozdulatlan ok vagyok, mozgatója mindeneknek. Itt Isten nem lel helyet az emberben, mert az ember ezzel a szegénységgel azt szerzi meg, ami volt örökkön s ami marad mindig is. Itt Isten a lélekkel egy, s ez a legigazabb szegénység, amit az ember lehet.”¹⁴

(Kép forrás FB)

¹⁴ Eckhart: i.m. 57.

Daisetz T. Suzuki Thomas Mertonnal folytatott párbeszédében az eckharti áttörést azonosítja a buddhista megvilágosodással (szambódhi)¹⁵. Ebben az értelemben mondhatjuk Mártáról azt is, hogy „megvilágosodott”. Mártában már nincs „ego”, Isten benne visszavette az elszakadt részét. Azért nem ül Jézus lábaihoz, és figyel Rá, mint Mária, mert ő már egy Vele. *„Mártát is három dolog készítette arra, hogy sűrödjön-forogjon és a kedves Krisztust szolgálja. Az egyik érett kora volt és **létének legvégső tökélyre vitt alapja** [kiemelés-RP].”¹⁶ Eckhart Mártát rendkívül magasra helyezi olyan módon is, amikor azt értelmezi, hogy Jézus mi okból nevezi meg kétszer: *„Márta, Márta, sok mindenre van gondod és sok minden nyugtalanít, pedig csak egy a szükséges;”*¹⁷. Izidorra hivatkozva állítja Eckhart, hogy akinek nevét Krisztus szavakkal kiejtette, azok közül még egy sem veszett el. Eckhart szerint amikor először ejtette ki a nevét időbeli cselekedeteinek tökéletességére célzott, mikor másodszor, akkor arra, hogy minden megvan benne, ami az örök üdvösséghez szükséges. A prédikáció végén mondja Eckhart, hogy *„Mikor a szentek szentekké lesznek, akkor kezdenek el erényesen cselekedni...”*¹⁸. Márta szent. Aki szent, az tudja gyakorolni az igazi gondosságot, mert az ilyen emberek már függetlenek a teremtett világtól, *„a dolgok mellett állnak, s a dolgok nem állnak öbennük”¹⁹*, és *„akadály nélkül valók minden tevékenységükben”²⁰*, mert *„minden cselekedetüket igazán az örök világosság képe szerint igazítják.”²¹* Ezért is vélte úgy Márta, hogy *„senkinek a tevékenykedés olyan jól nem állhat, mint öneki”²²*.*

Bár Eckhart a prédikációjában nem idézi, de meglátásom szerint fentiekre vonatkoztathatók Jézus következő szavai: *„Miért mondasz engem jónak? Senki sem jó, csak az Isten.”* (Lk, 18,19)²³. Vagyis csak az képes jót cselekedni, akiben Isten cselekszik. Eckhart szerint Mártát a fent említetteken túl a vendég magas méltósága is arra készítette, hogy sűrödjön-forogjon. Ez azt jelenti, hogy teljes egészében világos volt számára, hogy kicsoda is Jézus. Ezen a ponton Eckhart filozófiájából következően tovább is megyek Eckhart értelmezésén. Meglátásom szerint a bibliai hely értelmezését nem kizárólag úgy kell/lehet értelmezni, hogy a történeti Márta a történeti Jézust szolgálja, hanem úgy, hogy a

---

¹⁵ Thomas Merton: *A zen és a falánk madarak*, Terebess Kiadó, Bp., 2000, 100.

¹⁶ Eckhart: i.m. 62.

¹⁷ Eckhart: i.m. 63.

¹⁸ Eckhart: i.m. 68.

¹⁹ Eckhart: i.m. 64.

²⁰ Uo.

²¹ Uo.

²² Eckhart: i.m. 62.

²³ <http://szentiras.hu/SZIT/Lk18> (2019.04.27.)

szentek mindenkiben meglátják az isteni „magot” és azt szolgálják. Jó példája ennek az, amikor Márta Mária miatt panaszkodik Jézusnak, hogy Mária ne maradjon meg a Jézus közelség felett érzett öntudatlan örömben, hanem forduljon kinttről befelé, ismerje meg a valóságot, legyen olyan mint amilyen ő (Márta) is. *„Uram, szólj rá, hogy segítsen nekem”, mintha csak azt mondta volna: „Húgom azt hiszi, hogy amit csak akar, arra képes is, amíg csak vigaszod oltalmában ül. Tárd csak föl előtte, hogy így van-e ez, s szólj neki, hogy álljon föl és hagyjon ott téged.”*²⁴ Márta mindezt a legteljesebb szeretetből teszi. Eckhart Jézus szavait (*„Mária a jobbik részt választotta, nem is veszi el soha.”*²⁵) úgy értelmezi, hogy megnyugtatja Mártát, Mária *„lesz még olyan, amilyennek kívánja”*²⁶. Fentiek alapján világos, hogyan fordította meg és értelmezte át Márta és Mária hierarchikus viszonyát Eckhart, meglátásom szerint példát adva benne arra, hogy milyennek kell az embernek lennie. Visszatérve Márta fent idézett szavaira (*„szólj neki, hogy álljon föl és hagyjon ott téged”*), ezek felidéznek Eckhart egy másik (6.) prédikációját, amelyben Szent Pál egy mondatát *„Inkább azt kívánnám, hogy megváljak Istentől, barátaimért és Istenért” (Róm 9, 3)*²⁷ értelmezi alábbiak szerint: *„A legmagasabb és legvégsőbb, amit az ember elhagyhat, az az, hogy Istent hagyja el Istenért. Márpedig Szent Pál Istent Istenért hagyta el; elhagyott mindent, amit Istentől kaphatott volna, s elhagyott mindent, amit Isten adhatott volna neki, s mindent, amit Istentől befogadhatott volna. Mikor ezeket elhagyta, akkor Istent hagyta el Istenért, s akkor megmaradt neki Isten, úgy, ahogy Isten magában létezik, nem a befogadás vagy az elnyerés útján, hanem a létben, amely a magában való Isten. Szent Pál Istennek soha nem is adott semmit, és soha nem is vett el tőle semmit sem; egyetlenegyről s szintiszta egygé válásról van itt szó.”*²⁸ Márta pontosan tudta, hogy mit jelent ez, emiatt kéri Jézust, hogy szóljon Máriának, hogy hagyja el Őt, hogy Pálhoz hasonlóan Istent elhagyja Istenért és egy legyen Vele. Az Istenhez való beérkezetttség állapotában Szent Pál és Szent Márta ugyanaz.

Visszatérve a 14. prédikációhoz, Eckhart szerint *„Három útja van a léleknek Istenhez.”*²⁹ Az első a *„sokféle tevékenységgel, égő szeretettel keresni Istent minden teremtményben”*³⁰. A második amikor az Atya segítségével az ember *„elrugaskodott magától és mindentől, még ha lényegi állandósággal nem*

---

²⁴ Eckhart: i.m. 63.

²⁵ Uo.

²⁶ Uo.

²⁷ Idézi Eckhart: i.m. 30.

²⁸ Uo.

²⁹ Eckhart: i.m. 65.

³⁰ Uo.

rendelkezik is.”³¹ Eckhart szerint erre az „*értelembe-emelkedettség*”-re³² példa az a bibliai rész, amikor Szent Péter Jézus kérdésére, hogy kinek tartják az Emberfiát, azt válaszolta, hogy „*Isten*”³³. Eckhart szerint Szent Péter ha egyesült volna Istennel – ha jól értem – akkor „*még a legfelső angyal szavai is túl durvák lettek volna számára*” és nem mondott volna egyáltalán semmit, különös tekintettel arra, hogy Jézusnak felesleges a kimondott szó, Ő a „*szív és szellem mélyére néz*”³⁴. (Ebből az következik, hogy lehetett olyan is az apostolok között, aki tisztában volt azzal, hogy ki Ő, de nem a szavak szintjén kommunikált Jézussal.) „*Ebből láthatjátok, hogy Szent Péter az öröklét körénél állt, nem pedig az egységben, s a maga mivoltában látta Istent.*”³⁵ Mindez meglátásom szerint azért kiemelten fontos, mert bár Eckhart nem idézi, de ennek bibliai résznek a folytatásában mondja Jézus, hogy „*Péter vagy, erre a sziklára építem egyházamat, s az alvilág kapui sem vesznek rajta erőt.*” (Mt, 16,18). Eckhart Péterrel szembe állítja Szent Pált, aki elragadtatásában eljutott a legmélyebb isteni alapba és egyesült Istennel, ugyanis ő ezt vallotta: „*Tudok egy emberről, aki elragadtatott Istenbe, és titokzatos szavakat hallott, melyeket embernek nem szabad kimondani*” (2 Kor 12, 3/4)³⁶ Eckhart szerint az Istenhez vezető harmadik út az „*Isten látása köztesség nélkül, a maga voltában*”³⁷. Eckhart erre az utóbbira mondja azt, hogy „*Ezen az úton kívül minden teremtmény körít és közít. Ezen az úton viszont, bevezetve Isten igéjének világossága által és átölelve kettejük szellemének szeretetétől: ez meghalad mindent, ami szavakba fogható.*”³⁸

Fentiek alapján az utak nem tűnnek egyenrangúaknak, inkább fejlődési fokozatoknak tűnnek, ahol a legutolsó éri el a végcélt. Fentiek alapján bár Szent Pált a másodikonál tárgyalja, alapvetően a harmadikba tartozik, amit a 6. prédikációból fent idézettek is alátámasztanak. Eckhart írja, hogy később Szent Péter is eljutott Istenbe. Fentiek alapján érdemes elgondolkodni azon, hogy a prédikáció „mélyében” vajon nem a hierarchiát állítja-e szembe Eckhart a miszticizmussal. Amennyiben Márta ugyanolyan, mint Szent Pál, akkor vajon nem arról van-e szó, hogy Mártának az a célja, hogy Mária ne álljon meg Jézus külső szemléletén (ahogy Péter sem egyesült Istennel a fenti bibliai jelenetnél), lépjen túl a hierarchián, legyen misztikus és olvadjon

---

³¹ Uo.

³² Uo.

³³ Uo.

³⁴ Uo.

³⁵ Uo.

³⁶Idézi Eckhart: i.m. 65.

³⁷ Uo.

³⁸ Uo.

Szeibert Márton: A MIATYÁNKBAN ÁTSZELLEMÜLNI

---

bele Istenbe? Vagyis, hogy legyen a „misztikus egyház” része, ahogyan Szent Márta és Szent Pál is azok voltak?

Irodalom

Eckhart mester: *Beszédek*, Helikon Kiadó, 1986

Alois M. Haas: *Felemelkedés, alászállás, áttörés A misztikus tapasztalat és a misztika nyelve*, Vigilia Kiadó, Bp., 2011

Thomas Merton: *A zen és a falánk madarak*, Terebess Kiadó, Bp., 2000

<http://szentiras.hu/SZIT> (2019. 04. 27.)

A cikk írója: Rizmayer Péter, a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen diplomázott magyar és esztétika szakon. Korábban tanított, jelenleg projektmenedzserként dolgozik. 15 éve van az AQUILA Közösségben, az AQUILA Magazinban és a Túllépésben is rendszeresen publikál.

**Szeibert Márton: A MIATYÁNKBAN
ÁTSZELLEMÜLNI**

Segíts Uram úgy imádkozni, ahogy te tanítottad nekünk! A sasok között, a sok tanításban, amikkel jószágodban elhalmozol, talán már kezd derengeni, hogyan is kellene imádkozni. Tökéletesítsd még ezt a képet, és segíts, hogy egyre előbb imám legyen, legalább olyan, mint ennek az egónak az

imája: